

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K, za Ameriko 14.— K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Protestni shod v Novem mestu.

(Govor dr. Ivana Vasiča na binkoštni ponedeljek,
dne 9. junija na novomeškem Glavnem trgu.)

Narod Jugoslovanski! Ni še minilo pol leta od onega dne, ko smo zborovali na ravno tem mestu v prazničnem pričakovanju, ob prekipevajočem navdušenju zbranega naroda. Mogočna radost je prešinjala naša srca, eno samo veliko veselje je trepetalo v naših dušah. Naravnost in naprej je bil namerjen naš korak, v jasne daljine uprte naše oči. Sanjali smo o lepši in srečnejši bodočnosti do tedaj razdruženih bratov, praznovali svoj narodni praznik, proslavljali svoje osvobojenje iz tisočletnega robstva. Pred našimi očmi je vstajala v jasnih obrisih podoba nove države, mlade Jugoslavije, ki naj bi ujedinila vse do tedaj razkropljene in razcepljene brate in sestre v državno celoto in spojila pod svojim okriljem vse ozemlje, koder prebiva naš troimeni narod. Za tem jasnim, več kot jednega življenja vrednim ciljem smo stremeli brez oklevanja in omahovanja, nič malodušnosti ni bilo v nas, slavnostnega našega razpoloženja nam ni skalila nobena zla slutnja, bilo nas je samo rožnato upanje.

Stali smo pod neodoljivim vtisom velikih idej, ki so pretresale vesoljni svet in obetale postaviti celokupno človeštvo na povsem nove temelje. Bilo je videti, da bo brezprimerna ta evolucija z lahkoto in brez odpora, takorekoč igraje, zlomila tisočletno okostenelo tradicijo do tedaj veljavnega, sakrosančnega naziranja in pojmovanja o mednarodnih odnosih, po metla z vso navlako, ki je ovirala skozi tisočletja svobodni razvoj narodov, njih socialni, gospodarski in intelektualni napredek, ubila in onemogočila namah pogubni imperializem ter samogoltnost vladajočih manjšin in izbrisala zadnje sledove in izrastke brezvestne diplomacije, ki je igrala z usodo narodov igro, kakor jo igra rutiniran igralec s šahovimi figurami na šahovi deski.

V znamenju demokracije, bratstva, svobodnega državnega razvoja in samoodločbe narodov je začeljena nova svetovna doba. Samoodločba narodov! S plametečimi črkami je napisal republikanski prezident

Zedinjenih ameriških držav, v tistih časih še najpopularnejši in najveljavnejši mož sveta, to načelo na naslov vladajočih mogotcev, ki so ga v svojih izjavah nešteto krat povdarjali, a ga v dejanjih tolikokrat in še večkrat slovesno in brez sramu zatajili.

Verjeli smo temu lažigeslu i mi in prisegli nanj brez pridržka, zakaj naivnost in naravnost otroška zaupljivost sta bili že od nekdaj odlični čednosti našega naroda. Kako kruto smo se varali mi slepci in sinovi slepcev, je pokazala bodočnost.

Zazibani v prelepe sanje popolnega ujedinjenja troimenega naroda od Soče do Vardarja, slepo verujoč, da bo izšlo to naše ozemlje neprikrajšano in neokrnjeno v Primorski in Dalmaciji, slovenskem Štajerju in Korotanu, Medjimurju in Prekmurju, smo živeli in sanjali Jugoslovansko idilo, iz katere nas je neblago predramila in vzbudila konferenca vsemogočnih državnikov, ki se je sestala v modernem Babilonu, v Parizu, da bo odločevala o bodoči usodi sveta.

In diplomacija je začela vršiti svoje delo. Slavila je in slavi orgije, ki ne zastajajo, kar se tiče zahrbtnih spletk, zakulisnih intrig, velikih sredstev in malih sredstevcev, prav nič za onimi izza dunajskega, ljubljanskega in sličnih kongresov. Eno ji moramo priznati: delovala je neumorno v našo pogibe! Vse lepozveneče besede, velike ideje, ki naj bi prerodile svet, so postale čez noč ničvredna krpa papirja ter se razblinile in pretvorile v cenene fraze in brezpomembne „šlagerje“.

Mi vsi, ki smo bili uverjeni, da smo za vedno pokopali mračne spomine svoje še temnejše preteklosti in otvorili v knjigi zgodovine teptanega naroda nov lepozelen list, smo se motili. Kakor vsa znamenja kažejo, hudo motili! Podobni smo svetopisemskemu Jobu, ki je sprejemal v topi resignaciji pregrozne vesti o razpadu svoje imovine. Slepici, ki smo mislili, da je našega trpljenja, onemoglosti in ponižanja ura odbila, smo izpregledali. Vse prehiteva vest, jedna groznejša od druge. Rožnato upanje se je umaknilo črnogledemu pesimizmu. Vse kaže, da nismo še na koncu zadnje svoje postaje in da narod keliha bridkosti in razočaranja še ni izpil do dna.

Ura definitivne odločitve sicer še ni odbila, dejansko nas še niso raztelesili in razčetrili, pripravljeni pa moramo biti, da bodo končno veljavni ukrepi sveta četvorice izpadli za nas naravnost katastrofalno. Ti ukrepi se bodo pa v bistvu glasili: „Tako hočemo, tako ukazujemo!“

Bati se je, da bo glas velikega propovednika nove dobe ostal glas vpijočega v puščavi. Njegova zvezda tone, zarja novega dne, ki ga je oznanjal izmučenemu narodu, ugaša.

In komu na ljubo nas hočejo žrtvovati, komu na ljubo izrezati iz živega telesa naroda bistvene, predragocene dele, da bo narod kakor neboljen, onemogel bolnik po težki operaciji? Najbolj zagriženim in strupenim sovražnikom slovenskega naroda nameravajo izročiti stotisoče vernih sinov in hčera, med njimi najbolj zavedne. Rodno grudo naših slovenskih očetov, bisere slovenske zemlje, hočejo prepustiti v plen zemljelačnim tujcem.

Vas, lepe solnčne pokrajine, zelena brda, ponosne gore, polnorodeča žitna polja prostranih ravnin in Tebe, morje adrijsko, je zagrnil črn oblak!

Če bi se nakane naših nasprotnikov — pribiti moram, da prijateljev nimamo, — uresničile, naj bi pripadlo Italiji naše Primorje, solčna Goriška, zapadna Istra, Trst in velik del Notranjske, Gorenjske, Koroške, dalmatinski otoki. Antanta, takozvana zaščitnica malih narodov, ki na mirovni konferenci nimajo besede, pa ne namerava ustreči samo pohlepu Italije; kakor se čuje, je odločena ugoditi celo zahtevam Nemške Avstrije in Madjarske. Ozemlje na Štajerskem, Koroškem in Prekmurju, ki je po božjem in človeškem pravu naše, hoče odstopiti oni Nemški in oni Madžarski, ki nista oholo in brutalno zatirali skozi stoletja samo slovenskega življa, marveč bili neizprosni sovražnici nje same.

To naj bi bila nagrada za naše simpatije, ki smo jih izkazovali antanti tudi dejanjsko, to v smislu laškega imperializma, nemške ekspanzivnosti in madžarske pohlepčnosti prirojena samoodločba našega naroda!

Zadnja beseda sicer ni še izgovorjena, danes ne stojimo še pred suhimi dejstvi, ura pa bije že dvanaajsta. Mogoče računi

v tem trenutku še niso sklenjeni in usoda še ni zapečaten. Če bodo pa obveljali sklepi, ki nam jih dan na dan javljajo vesti iz Pariza, bo mlado Jugoslavijo udarilo veliko zlo. Naši bratje, naše sestre bodo zapadli robstvu tujca, naše pokrajine postale njegova last in nosile tuje ime.

Ob dvanaajsti uri izjavljamo, da se to ne sme zgoditi nikdar! Protestiramo proti nečutenim nakanam pariške konference, odklanjamo za sedaj in za vso prihodnost nje sklepe, ki ne bodo postali za nas, v kolikor z njimi ne soglašamo, nikdar obvezni. Zavračamo nasilno razkosavanje našega ozemlja in povdarjamo, da se z ono rešitvijo našega vprašanja, kakor jo namerava Pariz, ne bomo nikdar sprijaznili.

Če pa padejo v svetovni igri kocke za nas neugodno, bomo smatrali krivično tako rešitev vsekdar le za prehodno stanje. Nikdar in nikoli ne pozabimo svojih, neprijatelju na milost in nemilost izročenih bratov in sester, nikdar se ne odrečemo svojim zemljam in svojemu morju, nikdar odpovemo upravičenim nacionalnim aspiracijam. Zgodovina, ki je tekom stoletij popravila in maščevala dokaj krivice, prizadetih narodom, bo izkazala pravico tudi narodu mučeniku, narodu jugoslovanskemu, če bo neomajno in vstrajno zasledoval visoki cilj, ki mu ga stavlja bodočnost. Prešinjeni s to živo vero kličemo onim v Parizu, ki kujejo usodo sveta, ob zadnji uri svoj glasen memento!

Kaj je s carino?

(Po «Straži».)

Pred kratkim je stopil za vse naše ozemlje v veljavo srbski carinski tarif iz l. 1909 oziroma 1910. Ta tarif je nastal v gospodarskem boju Avstro-Ogrske s Srbijo, ki je bil v svojih posledicah poleg notranjih razmer glavni vzrok za izbruh svetovne vojske. Avstro-Ogrska je tiščala Srbijo k tlom. Ni ji dovolila izhoda do morja, zapirala je — na ljubo ogrskim magnatom — svoje meje pred uvozom srbskega žita in srbske živine in dajala prednost Bulgariji in Rumuniji. Zato je pa Srbija nastavila silno visoko carino zlasti za izdelke avstro-ogrške industrije. Posledice tega gospodarskega boja so z

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

4. razred sv. Bonaventuro, 5. razred sv. Antona Padovanskega, 6. razred pa svetega Frančiška Serafinskega. Pri sv. maši so bili vsak dan ob 10. uri, ko so končali šolo.

Vpeljali so za dijakke tudi Mar. družbo ali kongregacijo iz 4 višjih razredov; drugošolce so sprejemali po veliki noči kot novince.

Prvo šolsko leto so pričeli s slovesno sv. mašo 3. novembra 1746.; vseh dijakov je bilo 66 v šestih razredih, 16 Novomeščanov, 14 Belokranjcev, 17 drugih Dolenjcev, 6 Ljubljancev, 3 Gorenjci, 3 Notranjci, 4 Štajarci in 3 Tirolci. V prvem (parva) in drugem (principia) razredu je poučeval p. Romuald Lavrin, v 3. (gramatica) in četrtem (syntaxis) razredu p. Ildefons Karner, v 5. (poesis) in 6. (rethorica) razredu pa p. Krizolog Raichel, ravnatelj gimnazije in prej ko ne tudi veroučitelj p. Godfrid Pfeifer, gvardijan in pisatelj kronike. Tako so takrat imenovali posamezne razrede do leta 1776.

Od l. 1777. do 1811. je imela gimnazija po pet razredov:

5. razred (prima humaniorum cl.), četrti razred (secunda humanior. cl.), tretji razred (suprema), 2. razred (media), 1. razred (infima gram. cl.). Leta 1787. so imeli razredi ta-le imena: 5. razred poesis, 4. razred rethorica, 3. razred syntaxis, 2. razred grammat. in prvi razred principia. Leta 1811. in 1812. pod Francozi je imela gimnazija po dva razreda, leta 1813. tri razrede; po odhodu Francozov 1814. in 1815. po 4 razrede (1. human. cl., syntaxis, 2. gramat. cl., 1. gram. cl.) Od leta 1816. do 1820. po pet razredov (2. human., 1. human. cl., tertia, secunda, prima gram. cl.). Od leta 1853. do danes po osem razredov, kakor jih še danes imenujejo brez imen. Do leta 1807 je učil profesor vse predmete v šoli razum veronauka, od l. 1807 pa samo nekatere predmete, katere si je izbral in naznanil kresiji.

Učni red za novomeško gimnazijo je bil ta:

Predmeti:	Število ur na teden					
	na gramatikalnih razredih			na humanit. razredih		
	I.	II.	III.	I.	II.	
Počutki latinskega jezika	9	9	—	—	—	
Latinska slovnica	—	—	9	—	—	
Slog, poetika, retorika	—	—	—	9	9	
Grščina	—	—	2	2	2	
Zgodovina in zemljepis	3	3	3	3	3	
Matematika	2	2	2	2	2	
Naravoslovje	2	2	2	2	2	
Veronauk	2	2	2	2	2	

Novomeška gimnazija pod francosko vladno (1809.—1813.).

Šolsko leto 1811. so začeli z dvema razredoma. V prvem razredu z dvema oddelkom so poučevali veronauk, francoščino, italijanščino (namesto latinščine), aritmetiko, „mero in vago“. V drugem razredu so se učili veronauk, latinščino, francoščino in zgodovino z zemljepisjem. V obeh razredih je bilo 45 dijakov. Prefekt je postal direktor. Premije je francoska vlada še dalje delila pridnim dijakom. Leta 1811. so izdali mestni očetje za premije 35 frankov, leta 1812. pa celo 60 frankov. Leta 1811. je bila natisnjena prva slovenska slovnica, slovensko-francoska se je pa tiskala. Obe je sestavil Valentin Vodnik.

Od leta 1814. do 1849. je zopet učil vsak profesor vse predmete v svojem razredu razum veronauka in je učence spremljal od prvega do petega razreda.

Leta 1849. so se izrazili vsi profesorji razum p. kateheta Erenfrida Pipana (Korošca) za slovenski učni jezik. S tem letom se je pričela sedanja doba avstrijskih gimnazij z osem razredi.

Prefekti in ravnatelji od 1746.—1870.

1. P. Bogomir Pfeifer 1746.—1748.
2. Angelin Kobal 1748.—1752.
3. Adolf Bobnar 1752.—1754.
4. Maksim Selder 1754.—1755.
5. Adolf Bobnar 1755.—1758.

6. Jakob Vokalič 1758.—1760.
7. Florijan Čokl 1760.—1761.
8. Bernardin Šurk 1761.—1764.
9. Bonavita Dietrich 1764+.
10. Ivan Tropper 1764.—1765.
11. Florentin André 1765.—1766.
12. Marcel Vodnik (stric Valentina Vodnika 1766.—1768.
13. Ludovik Buset 1768.—1769.
14. Kastul Weibl 1769.—1775.
15. Jordan Zierer 1775.—1776.
16. Krizolog Marchisetti 1776.—1779.
17. Bernard Garzarolli 1779.—1782.
18. Narcis Grilec 1782.—1784.
19. Mavricij Pöhm (Čeh) 1784.—1785.
20. Alan Markovič 1785.—1791.
21. Kastul Weibl 1791.—1793.
22. Josip Strbenec 1793.—1794.
23. Mihael Hoffman 1794.—1808.
24. Gratus Mauermayr (Bavarec) 1808.—1826.
25. Angelj Gorenc 1826.—1850.
26. Engelbert Knific 1850.—1857.
27. Bernard Vovk 1857.—1867.
28. Ignacij Staudacher 1867.—1868.
29. Ladislav Hrovat 1868.—1870.

Profesorji na novomeški gimnaziji.

1. P. Romuald Lavrin 1746.—1751.
2. Ildefons Karner 1746.—1750.
3. Krizolog Raichel 1746.—1749.
4. Atanazij Pavčič 1750.
5. Simeon Purger 1751.—1753.

avedbo srbskega carinskega tarifa zadele vso Jugoslavijo, ki je navezana v industrijskih izdelkih na tuji uvoz, dokler si ne ustvari lastne industrije. Stvar je obtežena še s tem, da je tarif določen v zlatih dinarjih in velja za plačila v kroni zaradi tega pribitek 320%. Posledica tega je, kakor bom podprl to trditev v naslednjem s številkami, da ta uvozni tarif povečuje draginjo, ki bo šla še dalje, ako se ne izvrši v najkrajšem času izprememba v tarifnih postavkah. Če znaša n. pr. za pivo carina s potrošnino vred za 1 liter piva skoraj 3 krone, bo posledica, da ne bo drago samo od zunaj uvoženo pivo, oziroma da bo uvoz izostal, ampak da bo tudi domača pivovarska industrija, ker jo štiti pretirani uvozni tarif, šla s ceno navzgor!

Najmanj se primeroma čuti uvozni tarif pri žitu in moki, dasi bi bilo začasno morda umestno, da se žito in moka, kolikor ga zmanjka neobhodno za ljudsko prehrano, za sedaj oprosti uvozne carine. Seveda bi bilo treba bolj smotrene razdelitve tuje (ameriške) moke. Danes se dogaja, da posamezne aprovizacije, županstva ne vedo kam z žitom (zlasti koruzo) in moko, ker se je poslalo preko potrebe. S tem je bila tudi brez potrebe oškodovana naša valuta. Na pšenico znaša uvozna carina 20 kron od 100 kg, na koruzo 10-5 K, na moko maksimalni tarif 84 K od 100 kg, minimalni 27-30 K, za gres in ječmenček pa celo minimalnih 84 K od 100 kg. To je naravnost premija za našo velemlinarsko zadrujo. Za kavo znaša tarifa s potrošnino 4-20 K za kilogram, za praženo in mleto pa 12-60 K. Za mlado živino (ki jo je dobivala Spod. Štajerska za pleme iz Gor. Štajerske) znaša tarifa 21 K od kosa. Za milo znaša minimalni tarif 1-68 K od 100 kg, za toaletni francoski isto, za drugi 6-30 K, za industrijska olja ima Francoska najugodnejši tarif 63 kron za 100 kg. Za prečiščen sladkor je minimalni tarif 126 K za 100 kg, trošarina bi pa znesla še po vihu 126 K, tako da bi se sladkor podražil za 2-52 K kilogram. To postavko so zadnje dni znižali na 80 v, vendar je to še pretirana premija za domačo sladkorno industrijo. Glede piva sem že omenil, kako je podraženo. Pekovski kvas je obtežen z najmanj 210 K carine za 100 kg. Silno se podraže zdravila, za izgotovljena in za dezirana znaša carina 1000 dinarjev, tako da je 1 kg zdravil obtežen z 42 K. Izmed drugih industrijskih izdelkov naj bo omenjeno, da stane tarif 30 volneno pleteno (virkovano in štrikano) robo skoraj 19 K za 1 kg. Moška obleka iz Nemške Avstrije je obremenjena s približno 250 K carine, iz antantnih držav pa približno s polovico te svote. Na podplate znaša carina krog 5 K za 1 kg, za vrhnje usnje pa krog 6-10 K za 1 kg, za izgotovljene čevlje pa po teži približno 20-30 K za par.

Zopet izredna premija za našo industrijo in vzrok za splošno dviganje cen. Delavec, kmet in trgovec, producent in konsument — vsi so zainteresirani na tem, da se ta naš carinski tarif napram inozemstvu čim prej izpremeni in prilagodi sedanjim razmeram.

E. J.

Ustanovni občni zbor Gremija trgovcev za novomeški politični okraj

I.
se je vršil v nedeljo 15. junija ob 3/4 14. uri v Mestni dvorani ob prav zadovoljivi udeležbi trgovcev in trgovk iz Novega mesta in novomeškega okraja. Načelnik pripravljalnega odbora g. U. Horvat otvoril shod ter pozdravi zborovalce, jim predstavi zastopnika obrtne oblasti g. dr. Gregorina, katerega navzočnost je posebno ugodno vplivala na zborovalce kot prijeten dokaz, da naša okrajna oblast zna ceniti trgovski stan. Na to s ponosom predstavi načelnik došle goste in trgovce iz Ljubljane, ki so s svojimi temeljitimi govori navduševali zborovalce za veliko idejo trgovsko-stanovske organizacije. (Nekaj govorov priobčimo v drugih številkih.) Prišli so: G. Ivan Kostevc, podnačelnik ljubljanskega trgovskega gremija; g. Fran Zeball, načelnik gremija trgovcev Ljubljana-okolica; g. Ivan Volk, podpredsednik trgovskega društva „Merkur“; g. Fran Golob, tajnik trgovske in obrtne zbornice in g. Šelovin, trgovec.

Načelnik se došlim gostom kot funkcijonarjem trgovskih organizacij prisrčno zahvali, osobito še g. Kostevcu in g. Zeballu, ki so stali ves čas pripravljalnemu odboru nesebično in vsestransko požrtvovalno na strani z modrimi nasveti in vsemi potrebnimi informacijami z vztrajnim pismenim sodelovanjem, na kar poda zborovalec kratko poročilo o delovanju pripravljalnega odbora ter nadaljuje približno naslednje:

Velečislani zborovalci! Na inicijativo g. Picka in drugih tukajšnjih trgovcev se je ustanovil dne 8. aprila t. l. pripravljalni odbor za ustanovitev Gremija trgovcev za novomeški politični okraj... Povod k temu je dala nujna potreba organizacije tudi trgovcev in to prav v sedanjem času, ko se združujejo vsi stanovi v skupno delovanje... Organizirajo se obrtniki in industrijalci, posestniki in kmetovalci, slugi in služkinje, samo trgovski stan tava brez zavednosti sem in tja. In ravno trgovec, kot pripadnik enemu najvažnejšemu stanu, od katerega so odvisne vlade in države, nikakor ne sme zaostati za drugimi... Organizacija vseh trgovcev, tedaj tudi vseh trgovcev iz Novega mesta in novomeškega okraja, se mora izvršiti, ker le z zdravo organizacijo je mogoče odpraviti

škodljivce in zakotne trgovce, ki se niso nikdar učili trgovstva. Le v dobri organizaciji postavimo trgovstvo pred občinstvo in pred oblast na ono stopinjo ugleda, kakršnega zares zasluži trgovski stan... Naš pripravljalni odbor je začel tedaj pripravljati pot k uresničenju ustanovitve Gremija trgovcev za novomeški politični okraj. Naloga ni bila lahka in veliko dela je bilo treba, da smo končno dosegli prvi cilj: današnji ustanovni občni zbor... Pripravljalni odbor je imel devet sej, pri katerih se je veliko posvetovalo in sklepalo v občo korist trgovskega stanu in v dosego naše stanovske organizacije. Tozadevni sejni zapisniki Vam zamorejo pokazati, koliko truda, dobre volje in vztrajnega dela zahteva predpriprava za ustanovitev društev in organizacij sploh... Čas ne dopušča zaradi obilnega dnevnega sporeda, da bi Vam prečital vse te zapisnike s svojo zanimivo vsebino... Želim v zadoščenje pripravljalnega odbora od vlec. zborovalcev le priznanje njegovemu trudu, da bi njegovo delovanje ne bilo zaman, da bi njegovo stremljenje našlo vreden in časten odmev pri vseh trgovcih in trgovkah celega novomeškega okraja... Želim, da bi seme, ki ga je položil pripravljalni odbor, kakor smemo upati, v dobro zemljo, rodilo tisočeri sad v povzdigo in v procvit našega lepega trgovskega stanu... Želim, da bi nov odbor, ki ga bomo danes izvolili, započelo delo pripravljalnega odbora blagodejno nadaljeval v splošni blagor naše trgovske organizacije ter v vsestransko zadovoljnost njenih članov... Izvanredno slovesen je za nas trgovce današnji dan! Velevažno in velepomembno današnje zborovanje za razvoj trgovstva v našem političnem okraju! Zavedajmo se tega zgodovinskega dneva!... Delajmo vsi skupno za svoje stanovske koristi in sicer brez razlike političnega in strankinega mišljenja in prepričanja posameznika!... Bodimo, eden z drugim v prijateljstvu in pozabimo morebitne medsebojne sovražnosti!... V slogi in edinosti nam je blagoslovljen uspeh zagotovljen!...

G. Fran Zeball prečita obširna pravila Gremija trgovcev, katera so bila od navzočih brez ugovora odobrena. Pravila se odpošljejo vladi v potrdilo. — V pojasnilo omenimo le točko 14. teh pravil glede sprejemnine, ki se glasi: „Vsak član, ki na novo pristopi Gremiju, mora plačati 50 kron sprejemnine (inkorporacijske pristojbine), imetniki protokoliranih tvrdk pa 100 kron.“ — To točko je še zadovoljivo pojasnil g. Volk.

Pred volitvijo prečita načelnik imenik trgovcev novomeškega okraja.

V odbor so bili izvoljeni trgovci: za načelnika: g. Karol Barborič, Novomesto; za podnačelnika: gg. Julij Kobé, Novomesto in Alojzij Hotko, Žužemberk; za odbornike: gg. Jos. Ogorentz, Jurij Picek, Alf. Oblak,

Urban Horvat, Novomesto, Edm. Kastelic, Kandija, Vilko Tomić, Trebnje, J. Šerak, Trebnje, Ignacij Sitar, Toplice, Jakob Dereani, Žužemberk in Franc Može, Dvor; za namestnike: gg. Josip Kobé, Jožef Turk, gđc. Karolina Barborič, Novomesto, Alojzij Hudé, Mirnapeč in Franc Šurla, Straža; za pregledovalca računov: gg. Edmund Kastelic in Urban Horvat.

Po izvolitvi odbora prevzame novoizvoljeni načelnik g. K. Barborič nadaljno vodstvo zborovanja ter se zahvaljuje za izvolitev z zagotovilom, da se hoče tega zaupanja in poverjenjstva častnega mesta izkazati povsem vrednega, da bo zastavil vse svoje moči v korist in blagor naše trgovske organizacije. Še enkrat hvaležno omenja trud, ljubeznjivost in naklonjenost došlih gostov iz Ljubljane ter z jedrnato besedo nujno povabi vse tovaršice in tovaršice k vsrajnemu in marljivemu sodelovanju, k prav živahni agitaciji za našo sveto stanovsko stvar. Pozivlja, naj bi se vsi v vseh trgovskih zadevah pridno obračali na gremijalno pisarno v Novo mesto, ki bode vse vloge in vprašanja reševala kolikor mogoče točno.

Na to prečita g. Horvat različne resolucije na vlado, ki so bile enoglasno sprejete in bodo objavljene v prihodnji številki.

Zborovalci se ob 16. uri s popolnim zadovoljstvom razidejo z geslom: „V združenju in prijateljstvu je moč!“

Novi odbor je po končanem zborovanju takoj vplačal sprejemnino v skupnem znesku 950 kron. Drugi člani bodo vplačali sprejemnino, kakor hitro dobijo pravila.

Dopisi.

Iz Novega mesta. Občni zbor novomeške kmetijske podružnice dne 10. junija t. l. se je vršil sicer ob majhni udeležbi članov, ki so bili zaradi nujnih gospodarskih del zadržani, zato je pa bil vendar zelo zanimiv in poučen. Navzočih je bilo nad 40 gospodarjev, večinoma vinogradnikov iz Novega mesta in okolice. Zborovanje je otvoril nje načelnik, mil. g. prošt dr. Elbert, ki je pozdravil udeležence ter podal besedo g. vinarskemu nadzorniku B. Skalickyju, kateri je predaval o peronospori in nje uspešnem zatiranju, ki je bilo združeno s praktičnim razkazovanjem. Vsak vinogradnik mu je bil hvaležen za temeljit poduk. O podružničnem delovanju je poročal g. načelnik, da je našela v letu 1918 643 članov, ki so kljub neugodnim razmeram prejel od nje precejšnje koristi. Oddalo se je nad 6 vagonov umetnih gnojil in semen, 19 vagonov apna za škropljenje trt, 3 vagone galice, galuna, žvepla in salojidina. Iz podružničnih nasadov so dobili po znižani ceni 650 jablan, 40 hrušk in 1385 cepljenk. Navzlic najneugodnejšim delavskim razmeram so se družbena drevesnica, matičnjak in trtnica pravočasno

6. Maksimilijan Udé 1751—1754.
7. Lambert Fabian 1753—1755.
8. Magnus Niederkorn 1754—1756.
9. Damijan Maček 1755—1758.
10. Florentin Jezeršek 1756—1758.
11. Erenfrid Gnäd 1757—1760.
12. Jordan Zierer 1759—1762.
13. Koloman Mulej 1759—1763.
14. Marcel Vodnik 1761—1765.
15. Abund Pilpach 1763—1766.
16. Kastul Weibl (profesor bogoslovja) 1764—1768 in 1796—1806.
17. Benedikt Mulej 1766—1770.
18. Kapistran Gesund 1767—1769.
19. Krizolog Marchisetti 1769—1773.
20. Fakund Lipič 1770—1780.
21. Bernard Garzaroli 1771—1774.
22. Mavricij Pöhm 1774—1786.
23. Alfonz Gaber 1775.
24. Narcis Gril 1776—1781.
25. Ildefonz Hafner 1781—1783.
26. Regalat Mašič 1782—1793 in 1799—1802.
27. Kalikst Weibl 1784—1800.
28. Bernard Terlep 1787—1794 in 1796—1804.
29. Burhard Kramer 1794—1795.
30. Echeiel Sulak 1795—1799.
31. Fr. Paškal Skrbinc, klerik 1801—1803.
32. P. Teofil Zinsmeister 1803—1816.
33. Norbert Dauch 1803—1816.
34. Avrelj Hoermann 1803—1808.

35. Karol Železnik 1813—1838.
36. Hugolin Leiler (Goričan) 1804 do 1807.
37. Maturin Greil 1804—1807.
38. Ivan Košiček 1804—1813.
39. Gratus Maurermayer (Bavarec) 1804—1826.
40. Atanazij Saitz 1814—1819.
41. Hijeronim Sinig 1814—1817.
42. Klemen Velikonja 1815—1819.
43. Verekund Porenta 1817.
44. Bonaventura Sajovic 1817—1839.
45. Ksaver Hudovernik 1819—1835.
46. Emanuel Podwinsky 1820—1826.
47. Angelj Gorenc 1820—1850.
48. Vincencij Pressl 1821.
49. Albert Šubic 1823.
50. Rudolf Ovsenek 1827—1838.
51. Filip Marovt 1829.
52. Benvenut Krobot 1832.
53. Bernardin Osredkar 1835—1857.
54. Gabriel Resnig 1835.
55. Fulgencij Arko 1838.
56. Hilarij Wutti 1838.
57. Krizolog Greznik 1838—1859.
58. Burhard Schwinger 1838—1872.
59. Ehrenfried Pipan 1841—1857.
60. Nikolaj Jenko 1841—1851.
61. Fratern Terlep 1841—1854+1855.
62. Alfonz Smolič 1842.
63. Engelbert Knific 1844—1856.
64. Pij Osredkar 1854—1856.

65. Akvin Ramuta 1850.
66. Krizostom Pečar 1850—1853.
67. Gracijan Ziegler 1853—1868.
68. Teodor Zajc 1853—1860.
69. Vincencij Praznik 1853.
70. Janez Žibart 1853—1860.
71. Bernard Vovk 1856.
72. Ladislav Hrovat 1856.
73. Kajetan Picigaz 1856—1866.
74. Bogomir Hlebec 1857.
75. Inocencij Gnidovec 1862—1868.
76. Ignacij Staudacher 1857—1870.
77. Rafael Klemenčič 1859—1875+1886.
78. Franc Samotorčan 1860—1862.
79. Regalat Štamcer 1860—1871.
80. Štefan (Maks) Senica 1862—1865.
81. Adolf Kokalj 1863—1869.
82. Gregor Lušina 1867—1868.
83. Engelbert Vovk 1867—1868.
84. Konstantin Popović 1867—1868.
85. Fortunat Vidic 1868.
86. Teodor Pristav 1868.
87. Pij Kopitar 1868—1870.
88. Erenfrid Zupet 1868—1871.
89. Evgen Heglar 1868—1871.
90. Stanislav Škrabec 1868—1871.
91. Kalist Medič 1869.
92. Klemen Jelenc 1870.

Število dijakov se je vrstilo od l. 1746. do vstetega leta 1870. prav različno. Največ je obiskovalo šolo leta 1864., namreč 240

dijakov in najmanj pa leta 1812., samo 36 dijakov.

Vsled cesarskega ukaza dne 20. sept. 1870. je prenehala „c. kr. frančiškanska gimnazija“ v Novem mestu. Vlada je ustanovila novo, državno gimnazijo v starem poslopju. Namesto, da bi vsi patri frančiškani odstopili in s tremi novimi patri, ki so izvršili graško vseučilišče, s p. Evgenom, p. Vilibaldom in p. Stanislavom, nadaljevali s poukom v „frančiškanski gimnaziji“, so ostali v novi državni gimnaziji in po svojem odhodu so pustili gimnazijsko kroniko, protokole, „zlati knjigo“, „črno knjigo“ in druge reči, katere je poskrbel samostan, frančiškanska provincija in drugi naprošeni dobrotniki frančiškanske gimnazije.

Kakšno plačo so pa imeli učitelji na c. kr. frančiškanski gimnaziji?

Rajni profesor I. Vrhovec pravi v „zgodovini Novega mesta“: „Za svoj obilni trud so bili frančiškani kaj slabo plačani. S 300 gld., ki so bili prav za prav le njih plača, so morali plačevati vse stroške, katere je napravljala gimnazija: tiskovine, papir, črnilo, kreda, učne priprave, knjige za revne dijake in sto in sto drugih malih in večjih reči. Ti stroški so pa rastli seveda tem bolj, čim bolj se je šolstvo razvijalo. Naposled ni preostajalo profesorjem že skoraj nič.“ (Stran 283.)

obdelali in pravilno oskrbovali. V najem se je vzela klet za skladišče, v poduk se je sprejel sadlarski učenec. — Iz blagajnikovega in tajnikovega poročila zvemo, da je imela podružnica v tem letu prejemkov 190.745 kron 90 h. izdatkov pa 179.534 K 31 h. Podružnično premoženje se je z obilo oddajo poljedelskih in vinogradniških potrebščin tudi gmočno opomoglo tako, da bo zamoglo v bodoče z večjo delavnostjo podpirati koristi svojih članov.

Vsi predlogi, ki so se stavili, so merili na to, kako pomagati sedanjim težavnim gospodarskim potrebam. Stavil se je tudi predlog, naj se delajo priprave, da se slovenska kmetijska družba spremeni polagoma v kmetijsko zbornico. Ob sklepu so se vršile volitve delegatov za bodoči občni zbor kmetijske družbe. Občnega zbora se je udeležil tajnik slovenske kmet. družbe g. inž. J. Lah, ki je pri raznih točkah dnevnega reda dajal pojasnila. S svojim izvajanjem si je pridobil simpatije vseh udeležencev in le želeli je, da bi se podružničnih občnih zborov v obilni meri udeleževal ter s tem pridobival upogled v naše pokrajinske razmere, katere bi potem zamogel podpirati.

Iz Št. Jerneja. Naše sejmišče je dobilo novo udobnost. Tukajšnja hranilnica in posojilnica nam je napravila novo tržno tehniko. Tehnica je najnovejša konstrukcija, potegne 3000 kg. Postavljena je na sejmišču simetrično s hišico za živino-zdravnika. Kako priročno za živinske prodajalce in kupovalce! Tako ugodno vredenega sejmišča nima sedaj nobena občina na Dolenjskem. Tehnico nam je napravil g. Iv. Rebek iz Celja. Res, lepo solidno delo. Mnogi so si želeli imeti tehniko sredi trga. Mi tudi. A kje dobiti prostor za to? Most sam, no — ta bi bil še dobil svoj prostorček; a hišica bi nam bila povsod napoti. Na sejmišču pa, v simetriji s hišico za živino-zdravnika — ga pa nekako paradira. — Koliko zabavljanja je bilo, ko je občina pred leti ta lepi prostor kupila za 9000 kron. In danes? — Štiri-deset tisoč ne pogledamo!

Domače in tuje novice.

Red službe božje na praznik in v osmini presv. R. Telesa v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. Na praznik presv. R. Telesa: Ob 1/26. uri prva sv. maša, ob 6. uri druga sv. maša. Ob 8. uri pont. slovesna sv. maša, po sv. maši ob ugodnem vremenu procesija po mestu v navadnem redu. Po procesiji je še ena tiha sv. maša. Ob 15. uri (3. ura pop.) slovesne litanije. — V osmini presv. R. Telesa je ob 6. uri sv. maša z blagoslovom in ob 20. uri (8. ura zvečer) so litanije presv. Srca Jezusovega. — V soboto, dne 21. t. m., je god sv. Alojzija, zaščitnika mladine: Ob 7. uri slovesnost prvega sv. obhajila učenk mestne dekliške šole. — V nedeljo v osmini presv. R. Telesa, dne 22. t. m. odpade zjutraj in dopoldne pridiga zaradi procesije v Šmilhelu. Svete maše bodo ob 1/26. ob 9. in ob 10. uri. Popoldne odpade krščanski nauk zaradi izrednega shoda III. reda ob isti uri (1/215. oziroma 1/23. ura) v frančiškanski cerkvi. Ob 16. uri (4. ura popoldan) slovesen shod dekl. Mar. kongregacije in sprejem novih družbenic. — V petek po osmini presv. R. Telesa, dne 27. t. m., je praznik presv. Srca Jezusovega: Ob 6. uri sv. maša z blagoslovom. Ob 20. uri (8. ura zvečer) litanije.

Pastoralna konferenca za novomeško dekanijo bo 30. t. m. v Novem mestu dopoldne ob 10. uri v prostiji.

Dekliški shod na Trški gori. V drugi polovici meseca julija bo na Trški gori romarski shod vseh dekliških Mar. družb iz novomeške dekanije. Po pobožnosti v cerkvi bo na prostem dekliški tabor. Vse tozadevne prijave naj se pošiljajo na župni urad v Št. Petru.

Do 4000 romarjev je obiskalo na binkoštni ponedeljek Novi Lurd pri Št. Jerneju.

Naznanilo. Ženska javna bolnišnica v Novem mestu naznanja, da znašajo

vsled razglasa deželne vlade za Slovenijo z dne 9. rožnika t. l., štev. 3118/zdr. od 15. rožnika t. l. dalje, oskrbovalne pristojbine za III. razred 7 K, II. razred 16 K in I. razred 22 K na dan.

Vpisovanje v prvi razred na drž. gimnaziji v Novem mestu bo v nedeljo, 29. junija, od 10. do 12. ure; vnanji učenci se priklase lahko tudi v soboto, dne 5. julija, od 1/29. do 1/210. ure dopoldne. Učenci, ki žele biti sprejeti v prvi razred, naj pridejo k vpisovanju v spremstvu svojih staršev ali njihovih namestnikov ter naj prinese s seboj krstni list ter obiskovalno izpričevalo ljudske šole. Ti učenci morajo vsaj do konca leta 1919 dopolniti deseto leto svoje starosti. — Sprejemni izpiti za I. razred za vse učence se prične v soboto, dne 5. julija, ob 10. uri dopoldne. Izpraševalo se bo iz verouka, slovenščine in računstva. Sprejemnih izpitol iz nemščine ne bo. Gimn. ravnateljstvo.

Javno predavanje v Narodnem domu v Novem mestu je bilo pretečen petek dne 13. junija prav dobro obiskovano. Predaval je g. ravnatelj Wester o ravnokar izvršeni osvoboditvi Koroške. Občinstvo je sprejelo z velikim navdušenjem in hvaležnim priznanjem nad eno uro trajajoče velezanimivo predavanje. Zopet smo se prepričali, kakšne neprecenljive vrednosti in obširnega narodnega pomena so takšne poučne prireditve za kulturni napredek našega ljudstva. Koristne so pa tudi v denarnem oziru dobrodelnim namenom. Zaraditega nanovo opomnimo dotične gospode, ki so se svojčas zavezali, menjaje se vsakih 14 dni, prirediti ljudska predavanja v Narod. domu. Žal, da so splavale obljube po vodi, kakor 14 Wilsonovih mirovnih točk na pariški konferenci. Ni jih!

Ženska organizacija Krekove prosvete ima v nedeljo 22. junija ob 8. uri zvečer v Rokod. domu svoj mesečni sestanek. Članice in prijateljice se vljudno vabijo.

Umrl je v Kandiji pri svoji hčeri gospej vdovi Ropasovi najstarejši meščan iz Novega mesta g. Miha Jazbec, po poklicu krojač. Rojen je bil 1. 1824. Zaspal za vedno brez vseh bolečin je v torek 17. junija zjutraj ob 3. uri. Torej se je nahajal v 95. letu častitljive starosti. Dobrega starčka, ki je bil do zadnjega popolnoma pri zavesti, je vsakdo spoštoval in čislal. Pogreb je bil v sredo ob 1/27. uri zvečer na novomeško pokopališče. Daj Bog blagemu pokojnemu večni mir in pokoj!

Drugo porotno zasedanje. 12. jun.: Martin Stojnič iz Lokvice pri Metliki je šel v nedeljo 22. dec. 1918 z bratom iz gostilne domov. Blizu Trnovca je srečal nadsprevoznika Meršola in mu iztrgal iz rok palico in kanglo, v kateri je bilo pet litrov petroleja. Nato ga je še udaril s palico po roki, da mu je kar odrevenela. Obtožen je bil rop, a porotniki so ga pripoznali krivim samo prestopka tatvine in je bil obsojen na 3 mesece ječe, ki jo je pa že prestal v preiskovalnem zaporu. — 13. jun.: Miha Hudoklin iz Kostanjevice je mož, ki je preživel že 26 let v ječah in prisilnih delavnicah, dasi je star šele 47 let. Lani je ušel iz prisilne delavnice v Ljubljani in se potem potikal po Hrvaškem.

Dne 29. okt. 1918 je prišel v Novo mesto in ukral v gostilni Jožefe Kalčičeve pri Škabernetu 56 K. Gostilničarka je tatvino takoj opazila in šla za njim in ga kmalu dohitela. On je tajil in ji je nastavljal celo nabasan revolver na trebuh. Nato so ga orožniki aretirali. Obsojen je bil radi hudodelstva tatvine in groženja z revolverjem in ker mu je prišla tatvina v navado in radi potepuštvu na 6 let težke ječe s trdim ležiščem vsakega 29. oktobra. — Obravnava zoper Janeza Soško in Anton Tomšeta radi hudodelstva uboja in prestopka orožniškega patenta se je preložila radi zaslišanja novih prič. — Dne 14. junija sta se zagovarjala radi hudodelstva tatvine 19 letni Jakob Mausar in 22 letni Viljem Butala, oba iz Talčjiga vrha pri Črnomlju. Mausar je ukral najprvo 2 transmissijska jermena dolga skupaj 21 metrov in jih prodal. Nato je začel krasti po zidanicah in vanje vdirati. Skupaj z več tovariši, med njimi se je odlikoval Viljem Butala,

je vdrl v mnogo zidanic v Ručetni gori, Stražnem vrhu in okolici. Kradli so, kar jim je prišlo pod roko: vino, žganje, rjuhe, obleko, čevlje, živila in najrazličnejše stvari. Mausar je ukradel v skupni vrednosti nad 11.000 K in Butala nad 6000 K. Ukradene stvari so prodajali, a nekaj se je dobilo še pri njih doma ter je tako škoda deloma povrnjena. Obsojena sta radi hudodelstva tatvine, Jakob Mausar na 2 leti težke ječe z enim trdim ležiščem vsako četrtletje in Viljem Butala na 15 mesecev težke ječe poostrene z enim trdim ležiščem vsako četrtletje. V kazni se jima všteje preiskovalni zapor in sicer Mausarju od dne 15. dec. 1918 in Butalu od 2. dec. 1918. S tem je drugo porotno zasedanje končano.

Društveni vestnik.

Zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov za sodni okraj Novo mesto je sklenila pri odborovi seji, katera se je vršila dne 14. junija 1919 ob 20. uri, sledeče: Uradne ure zadruge so ob nedeljah od 9. do 11. ure v lastnem lokalu Narodni dom, pritličje, levo. Ker je veliko mojstrov brez obrtnih listov in izvršujejo obrt, se jih pozivlja, da se takoj pri zgoraj omenjeni zadrugi prijavijo. Ravno tako naj prijavijo mojstri dotičnike, kateri izvršujejo kjerkoli in kakšno obrt brez usposobljenosti in učnega spričevala, da se napravi enkrat red pri obrtih. Posebno se opozarja na šivilje, v vednost naj bode tudi mojstrom, kateri še niso vplačali pristopnine, vpisnine in osvobodnine zase ali za učence, da v teku 14 dni dolg poravnajo, sicer se jih bo v vseh teh gori navedenih stvareh potem oblasti zasledovalo. Pomočniške preizkušnje se vršijo v mesecu juliju; naj se vsi, kateri imajo preizkušnjo vsposobljenosti dokazati, prijavijo ob uradnih urah v zadrugi. Ravno tako se morajo odslej znanprej vsi pomočniki z delavskimi knjižicami pri omenjeni zadrugi prijaviti in odjaviti. — Novo mesto, 17. junija 1919. Načelnik: Franc Blažon.

Vabilo k izletu Obrtnega društva s pomočniškim odsekom za Novo mesto in okolico 22. junija v Št. Peter (gostilna Florjančič), kjer se vrši veselica po sledečem sporedu: Začetek veselice ob 3. uri popoldan. Pričetek predstave se prične ob pol 4. uri popoldan. 1. Komični nastop „Beraček“. 2. Burka v enem dejanju „Eno uro doktor“. 3. Nastop Čarovnika. Nato prosta zabava, šaljiva pošta, petje, godba in ples. Vstopnina k veselici se pobira v prostovoljnih doneskih na korist onemoglih obrtnikov. Sedež k predstavi 2 kroni, stojišče 1 K. Odhod prvih vozov iz Novega mesta za priglase udeležnike (s predplačanim voznim listkom 3 K za tje in nazaj) bode ob 1. uri popoldne. Zadnji voz pa odhaja ob 2. uri popoldne. Zbirališče pri gostilni Košakovi. Tozadevna vozna naročila (lestvenih vozov) se sprejemajo najkasneje do sobote zvečer v trgovini g. Košir, Glavni trg, Novo mesto. Udeležnikom izleta bode na razpolago na raznju pečen janc in dobra pijača. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Gospodarstvo.

Živinorejski in mlekarški tečaj priredi kmetijska šola na Grmu dne 27. junija in v soboto dne 28. junija t. l. s sledečim sporedom: Reja molznih krav. Krmljenje. Molža. Mlekarstvo. Predavanje se prične v petek dne 27. junija t. l. ob 2. popoldne. Kdor se želi udeležiti tega tečaja, naj se priklasi po dopisnici pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto, do 23. t. m. Revnejšim dá ravnateljstvo prenočišče brezplačno na razpolago.

Živinski semnji bodo: dne 23. t. m. v Bučki, 24. t. m. v Cermošnjicah in na Mirni, dne 30. t. m. v Mirnipeči.

Tečaj za železnobetonske traverze, ki je bil preložen na poznejši čas, se bo vršil 5., 6. in 7. julija v prostorih Urada za pospeševanje obrti, Dunajska cesta št. 22. Začetek tečaja bo v soboto dne 5. julija ob 3. uri popoldne. Kdor se misli priglasiti, naj nemudoma pošlje tozadevno

obvestilo na naslov Urada za pospeševanje obrti. Tečaj bo vodil gosp. inž. I. Novak. Obisk tečaja je brezplačen, za potreščine se plača 5 K.

Cene za meso v Novem mestu. Mestno županstvo je določilo najvišje cene za meso, katerih mesarji od 15. t. m. dalje ne smejo prekoračiti in sicer: govedina za sprednje dele po 10 K za 1 kg, za zadnje dele po 12 K za 1 kg; teletina po 10 K za 1 kg in svinjina po 12 K za 1 kg. Vsak prestopok teh določil bo ostro kaznovan.

Žveplanje trt. Vinogradniki se s tem opozarjajo, da naj si po možnosti kmalu preskrbijo žveplo za žveplanje trt, ki ga ima kmetijska podružnica v Novem mestu v zalogi. Žveplo je ventilirano in posebno fino. Rabi se ga z najboljšim uspehom tudi za zažveplanje sodov. Cena za 1 kg je 6 K 50 v. — Novomeška kmet. podružnica.

Gornja Straža.

Svetovno je znano, da je železniška postaja Straža-Toplice tam, kjer je železnice konec. Ne misli pa, dragi potnik, da je ta lepi kraj tudi konec sveta, ampak vedi, da se takoj začnejo najlepši, najrodovitnejši in za kmetijski napredek najugodnejši kraji na Dolenjskem. Le poglej krasne vinograde, bujno rasteče domače in Auerspergove gozde, lepa obrežna žitnosna polja, bujne travnike itd., pa se prepričaj, da je okolica Straža in Valtavas jeden izmed najlepših krajev na Dolenjskem; samo — samo — Bogu bodi po toženo ob enem tudi kraj, kjer so najbolj zanemarljena, opustošena gospodarska pota; pota pa taka, da se razbije voz, ako so skalovita, pogrezne in utopi pa nasprotno, ako so v ravnem.

Zato ti priporočam, ako si hočeš, poslužujoč se potov, ogledati vso naravno krasoto in lego tukajšnjih lepih krajev, da si v prvi vrsti zavarovan za življenje, da si krepkih, zdravih nog, hribolazec in dober plavač, da imaš zbok luž in potnega blata v nahrbtniku za vse slučaje potrebni čolnič ali letalo, da si zbok grmovja ob potu v čvrstih irhastih hlačah in kratkih las, da ne obvisiš na kaki veji za lase, kakor svetopisemski Davidov sin Absalom itd.

Z vsem tem skrbno previden smeš šele stopiti v silno globoko strugo gospodarskega pota, ki jo zagledaš iz malega zidanega mostiča dovozne ceste tik postaje Straža, odkoder se vidi, v kolikor obsežno grmovje dopušča, prav v srce solnčne vasi Gornja Straža. Tu je tudi glavni in najbližnji uhod v središče vasi iz postaje in nekdanja nad 2000 let stara pot, načrtana še od slavnih Rimljanov, ki jih je vodila preko reke Krke čez Valtovas v zavzeto mesto Noviodunum. Zgodovinsko stara je, in da se je ohranila sedanosti nepreložena in le po vodi popravljena, je pač zasluga za zgodovino vnetih, vsako stoletje živčih vaščanov. Pot zasluži zbok starosti, da si jo sleherni potnik železnice „Straža-Toplice“ vsaj mimogrede natančno ogleda.

Vedi pa, da je 80 metrov iste poti za tabo od leta 1894 sedaj skrite kot predor pod železniškim tirom, koder gonijo nekateri vaščani svojo živino k napajališču v Krko.

Le nekoliko korakov po strugi pota navzgor, pa sva v prvem opustošenem enakostraničnem trikotu vaške poti, čegar stranice merijo 80 metrov v dolgoti in osem metrov v globokosti. Račun ti pove, da je najlepšega prostora v Straži tik postaje, opustošenega po vodi in nebržnosti, okroglo 3000 m² in v Krko odplavljene rodne zemlje 24.000 m².

Prekoračiva okrajno cesto! Kam sedaj? Pregovor pravi: Po vaški cerkvi lahko sodiš vso vas, zato le čez cesto po obširni strugi k cerkvi sv. Tomaža.

Odpri se ti drugi, za tem tretji nekoliko manjši z gostim grmovjem in smrekami zaraščeni trikot, kakor v gozdu. — Cerkevica z vaškim pokopališčem, zraven pa 8 m globoka struga pota, z grmovjem poraščenim obrežjem in odprtino 25 m; ni li to nemarnost vseh nemarnosti? Kako

lepo bi bilo, ako bi kak strog zakon pod visoko denarno kaznijo zahteval odstranitev takih grdih mej, vsaj v lepih solnčnih rodovitnih krajih in vaških cerkvic. Kako lepo bi izgledale naše lepe slovenske vasi! Toda daleč, daleč je še do tistih zlatih časov in zakonov.

Pot se vzdiguje vedno višje, in višje v goro s strmino 25 do 35 cm na jeden meter dolgosti; tedaj, kakor po strehi. Umevno je, da ni mogoče voziti po takem potu z vozom štirih koles, zato vzamejo previdni vaščani le sprednje dve kolesi voza v goro, a zadnji konec voza pa le drsa po poti navzdol, obložen z gozdnimi zakladi.

Vsa pot od ceste do vrha meri približno 2000 metrov s povprečno globino 3 metre in širokostjo 6 metrov.

Videti je, da pot popravljajo večkrat, a kaj pomaga, ker je prestrma in za dobro popravo nesposobna. Odplavljene zemlje raz pot je okroglo 60.000 m³.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(20) J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Meseca septembra smo imeli prvih 6 in zadnjih 5 dni grdo in mokro, vreme, druge dni pa večinoma prav lepe in solnčne dni, le burja je držala več dni. 23. in 24. pa smo imeli potem, ko je vlekla več dni burja, zjutraj samo po 3 in 4 C topline, da je posmodil mráz buče po njivah.

Oktober je bil silno grd in izredno moker. Lepe in solnčne dni smo imeli v vsem mesecu samo kake 3 do 4, drugači pa je bilo ves mesec prav grdo in neugodno vreme. Skoraj vse dni je bilo ali megleno ali oblačno, ali pa je deževalo. Večkrat je kar lilo noč in dan in tudi po več dni skupaj, 29. po noči pa je tudi snežilo. Delati ni bilo mogoče zunaj skoraj nič ves mesec. Več jih je bilo, ki v tem mesecu še niso bili izkopali krompirja, še več, ki niso bili pospravili korenja, kolerabe, pese, nekateri ne zelja in repe. Marsikateri tudi ni bil še oral in strni sejati, ker ni bilo dalo vreme. Malokdo je bil tudi pospravil steljo ali nastil, za katero je bilo posebno hudo v vednem deževju in mokroti.

Tudi november je bil izredno moker in neugoden. Solnca skoraj nismo videli. Navadno je bilo le oblačno ali megleno. 3. po noči je hudo grmelo, se bliskalo in treskalo, kakor po letu, deževalo, ali bolje lilo, pa je vso noč. 14. je zopet celi dan lilo, ravno tako tudi po noči, ko je držal jug. Ko je pa burja zavrnila jug, začelo je snežiti in je zapal sneg. Snežilo je tudi še 15., kakor v zimi, in 16. in 20. Zadnji teden pa je bil prav mrzel. 29. smo imeli zjutraj celo 10 C zime. Tudi v tem mesecu ni bilo mogoče skoraj nič delati zunaj in pospravljati zaradi vednega dežja, oziroma snega in blata. Ljudje so bili kar obupani, vsaj nekateri tudi še v prvi polovici novembra niso bili izkopali krompirja, ne korenja, ne orali in sejali in si ne pripravili nastila. Najhujši je bilo ljudem za nastil, katere ni bilo mogoče pripraviti, a živina je bila vedno v vodi in blatu. Zato so morali nastiljati nekateri s škopniki, strniščem ali krmo.

Nasprotno pa smo imeli decembra večinoma prav ugodno vreme in tudi topleje, kakor novembra. Tako ugodnega vremena nismo bili imeli preje vso jesen. Prvih 12 dni pa je bilo tudi prav suho, ker je le 2. nekaj deževalo, in nenavadno toplo, ker je držal zmirom jug, ki je včasih hudo vlekla, četudi je bilo večinoma oblačno. Topline smo imeli od 3. do 13. zjutraj od 9. do 14 C, popoldne pa od 12 do 15. 13. pa je držal zjutraj še jug in ob 7. smo imeli še 14 C topline. Potem pa je začelo deževati, in ko je burja zavrnila jug, pa je začelo popoldne hudo snežiti in je snežilo vse popoldne in po noči in zapal je sneg. Toplina pa je bila padla. 13. popoldne na 4 C. Ljudje so storili v teh 12 dneh več, kakor preje ves oktober

in november, ko ni bilo mogoče nič delati. Kopali so nekateri še krompir in korenje, orali in sejali strni, spravljali steljo, sekali kolje in drva. Otroci pa so hodili bosí. Pripovedovali so, da je bil tudi leta 1873. ves advent lep in suh in prah po cestah.

L. 1916. Januar je bil večinoma prav lep in ugoden in nenavadno gorak in suh. Snežilo ni ves mesec prav nič, samo 31. po noči je nekoliko sneg pobelil, pa prav malo. Trikrat pa je nekoliko deževalo. Ljudje so ves mesec delali po polju, orali, nekateri že za krompir in turšico. Po vinogradih so gnojili in nekateri celo že rezali. Barometer je stal skoraj ves mesec prav visoko. Ker je bila taka gorkota, so hodili otroci bosí, 4. popoldne so prišli nekateri šolarji bosí v šolo. Že v prvi tretjini meseca so cvetele marjetice, trobentice, teloh, jetrniki, dren (*cornus mascula*). 17. je videl pisec tega sestavka, kako so nanašali vrabci kokošje perje za gnezdo.

Mesec februar pa je bil grji in dosti manj ugoden, kakor januar. Bil je tudi precej mrzleji in bolj moker. Oba meseca je bil sicer toplomer zjutraj po 11 dni pod ničlo. Toda med tem, ko je bilo januarja največ samo po 3 C zime in to le 2 dni, drugači pa po 1 do 2, smo imeli februarja celo po 5 do 7 C zime. V prvi tretjini smo imeli po večini megleno vreme, v drugi bolj solnčno, v zadnji pa bolj mokro. Kake 4 dni v mesecu je snežilo, nekaterikrat pa deževalo. V noči od 8. do 9. je zapal nekoliko sneg. 9. pa je ves dan hudo snežilo in je zapal sneg skoraj 1 čevlj na debelo. Tudi 23. je snežilo skoraj ves dan, vendar pa je sneg pred koncem meseca popolnoma izginil.

Tudi prva polovica marca je bila prav neugodna in mokra, ker je deževalo skoraj vsaki dan, več ali manje, da niso mogli ljudje delati. Druga polovica pa je bila prav lepa, gorka in suha. 18. smo imeli opoldne v senci že 16 C topline, na solncu pa celo 32 C. Vsled nenavadne gorkote je ozelenelo že nekatero drevje, drugo pa začelo že cveteti. 19. so cvetele že breskve, 20. belice (slive), cibore in črešnje. 22. so bile zelene že breze in tudi nekatere bukve, cvetele so tudi že rane hruške. — 26. so cvetele po vrtilih narcize, 31. pa tudi že nekatere slive. Zadnji teden v mesecu posadili so nekateri že krompir. Po vinogradih pa so bili opravili že skoraj vse delo, ker so bili skoraj vsi tudi že skopali. Rane vrste trt so imele že napeto popje, nekatere celo že nekoliko razvito, kjer so bili rezali že januarja ali februarja. 31. so bile močno zelene že hoste, celo hrasti. Vsaj smo imeli pa tudi zlasti v drugi polovici meseca nenavadno toplino za ta čas, zjutraj ob 7. po 5 do 13 C, popoldne pa od 11 do 18 C. Tudi nekatere tice-selilke so se bile koncem meseca že vrnile k nam. 30. so slišali nekateri že slavca in kukovico in videli prve lastavice.

Raznotero.

Mačka je bila starim Egipčanom sveta in nedotakljiva žival. Boginja Isis se je baje nekoč izpremenila v mačko — a potem je bilo v Egiptu mnogo miši in samo mačke, ki so jih imeli nenavadno dosti, so zabranile, da se niso miši preveč pomnožile. Če je pri kakšni hiši mačka poginila, so si dali vsi domači v znak največje žalosti ostriči lase in obrvi. Balzamirano mačko so hranili v posebnem svetišču. Kdor je mačka ubil, — četudi morda nehote — je bil obsojen na smrt. Nekoč je plunil visok Rimljan na cesti na mačko in razkačeno ljudstvo ga je na mestu razsekalo. Perzijski kralj Kambises je dolgo oblegal mesto Pelusium. Ko je zvedel, v kaki časti je mačka pri Egipčanih, je prišel na posebno misel. Odredil je svojim vojakom, naj si vsak priveže na roko živo mačko namesto ščita, in potem je mesto napadel. In res, ko so egiptovski vojaki zagledali mačke, se niso upali na sovražnika niti s puščicami, niti s sulicami, ker so se bali raniti mačke. Mesto se je vdalo, na kar je Kambises

posadko pomoril, mačke, svoje pomočnice pa potopil.

Kitajske navade. Ko je obiskala neka potujoča Angležinja v okolici Kantona, neko kitajsko pokopališče, je zapazila Kitajca, ki je po predpisih njih vere z vso natančnostjo in vernostjo stresal po grobu jedila. Dama je opazovala nekaj trenutkov radovedno to čudno navado, nato pa se je obrnila do kitajskega dečka, ki jo je spremljal na vseh potovanjih, in mu dejala z ironičnim nasmehom: „Ti moraš pač priznati, Li, da je ta navada smešna. Ali res mislite, da bodo mrtvi vstali in jedli od tega, kar jim ponudite?“ — Obraz dečka je bil popolnoma miren, ko je odgovoril počasi in tehtno: „Kaj, ali mislite, da bodo Vaši mrtveci vstali iz groba in vonjali cvetje, ki jim ga položite na grob.“

Nenavaden samoumor. Neki grobar je hotel prostovoljno zapustiti dolino solz in se podati na oni svet potem, ko je tolikim pripravil mesto za večni počitek. Napravil pa je to na poseben grobarski način. Oblekel se je namreč svečano in se odpravil v mrtvašnico. Tam je napravil oder, postavil krsto nanj, legel vanjo in si prestrelil s kroglo glavo. Nesreča je hotela, da se ni dobro zadela ter je zopet prišel k zavesti. V svoji odločnosti je imel toliko poguma, da se je pritipal do kosti, ki so bile v mrtvašnici, vzel močno lopatico in se udaril po glavi s tako močjo, da je potem vsled te rane umrl.

Žena kriva smrti. V Grönlandiji dolžijo ženo, da je kriva smrti. Prvi človek je bil Kaliak, ki je živel dolgo sam in v sreči na zemlji. Rib je imel za hrano dovolj. Ker traja v Grönlandiji zimska noč štiri mesece, se je tudi njemu prigodila tako zelo dolga noč. Ko se je dolgočasil v zimi, je ogledoval svoj palec in vzdihoval: „Tebe bi dal, da bi mi ne bilo treba tako samotno živeti!“ Ko je to izustil, mu je začel prst rasti. Naenkrat se je prikazala dražestna glavica, dvoje oči, ramena, roke, noge in kmalu je stala lepa ženska pred njim. Od tedaj ima palec za en členek krajši. Kmalu je dobil otroke, za katere je bilo treba skrbeti zaradi hrane. To mu je delalo veliko skrbi; dejala pa je žena: „Vidiš, naši otroci bodo imeli tudi otroke, treba bo narediti mesta zanje na ta način, da umremo.“ Mož ni imel nič proti temu. Legla sta in umrla. Od tedaj umirajo ljudje.

? — A.... L... Hvala najlepša za razglednico. Ali Vas smem poznati? — ?

Moško kolo

želi kupiti Mira Wagner, Novo mesto št. 147.

Učenca za kovaško obrt

takoj sprejme Leopold BAVDEK, kovač v Podhosti, pošta Toplice.

Lovski pes (brake)

temnorjave barve, trdodlakast, se je izgubil na binškošni ponedeljek; kdor kaj ve o njem, naj prijavi proti nagradi na naslov:

L. Ahačič, okr. gozdar, Kandija št. 38.

Dva učenca v strojarijo

sprejme takoj Karol Planinšek na Mirni (Dolenjsko).

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

svetlo lika

ovratnike, zapestnice, srajce.

Hitra in točna izvršitev. — Nabiralnica: Novo mesto, Glavni trg št. 73 hiša Kino Jugoslavija.

Tvrdka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Razglas.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico, registrovana zadruga z neomejeno zavezo je v načelstveni seji dne 16. junija t. l. sklenila zvišati obrestno mero hranilnih vlog na 2½% in obrestno mero za posojila na 4% do preklica.

Preklic.

Jaz podpisana Fani Brejc, poštnega uradnika soproga v Kandiji, prekličem vse, kar sem govorila o gospe Mariji Lesjak, sodarjevi soprogi v Kandiji žaljivega, kot neresnično in se ji zahvalim, da je od nadaljne tožbe proti meni odstopila. Kandija, dne 13. junija 1919. Fani Brejc.

Podpisana protestira proti zgornji izjavi, izdani od strani Marije Lesjak. Zadeva naj se sodnijsko nadaljuje. Fani Brejc.

Zdravnik

Dr. Josip Cholewa ne ordinira, ker je poklican k vojakom. - Ko se vrne, objavi v časopisih.

Razvedrilo.

Razloček. Nekdo, ki se je peljal s poštnim omnibusom, vpraša voznika, čemu so trije plačilni razredi, ko se vendar vsi potniki vozijo v istem vozu. — Hlapec: „Razloček je v tem, da v klancu ostanejo potniki prvega razreda na vozu, drugo-razredniki morajo doli in oni tretjega razreda morajo riniti.“

Posebna sreča. Hribolazec pride v malo krčmo in naroči vrček piva. Krčmar ga čez dolgo časa prinese in pravi: „Posebno srečo imate gospod, ravno en vrček ga je še bilo.“

Nehvaležnež. Advokat zatožencu: „Ali ste z mojim zagovorom zadovoljni? Kaj takega menda niste pričakovali?“ — Zatoženec: „Imate prav, gospod doktor! Ko bi bil pred obravnavo vedel, da sem tak poštenjak in tako nedolžen, bi sploh zagovornika ne bi bil zahteval!“

Izpred sodišča. Sodnik: „... Torej, Andrejon, povejte po pravici, ali ste ukradli purana ali ne?“ — Andrejon: „Mene in vas naj vrag vzame, če sem že kdaj kakega purana ukrad!“

Kaj je hudo in kaj ne. Hudo je milijonarju dati „ubožno izpričevalo“, hudo je, če noče bogat stric umreti. — Ni pa hudo, če kdo peka ob krub pripravi.

Pri vojaki. Korporal: „Muška, zakaj se niste umili?“ — Muška: „Saj sem se, gospod korporal!“ — Korporal: „Ja, na kvišku pljuniti pa skozi pljunek skočiti — to se še ne pravi umiti se!“

Je res. A: „Pravite, da imata vaša brata enak opredek; kaj pa sta?“ — B: „Eden je slikar, drugi vinski trgovec; oba „farbata“!“

V gostilni. Gost: „Postrv ima črne pike mesto rdečih!“ — Gostilničar: „To kaže, da je udova!“

Nevaren kraj. A: „Povej po pravici, kako si prišel do svoje žene?“ — B: „V Smoleni vasi se me je prijel!“

Nezadovoljen. Potepuh: „Slabi časi so, — le tri mesece sem dobil in sedaj sem pa še pomiloščen!“

Kakor se vzame. Kupec: „Vaša hiša mi je všeč, toda eno napako ima — zelo vlažna je!“ — Hišar: „To je še dobro; kajti če nastane ogenj, ne bo tako lahko zgorela!“

Med sosedi. A: „Včeraj je moja sivka imela tele, ki ima dve glavi.“ — B: „Meni bi bila ljubša dva telesa z eno glavo.“

V gostilni. Tujec: „To je gotovo, da človek neumen postane, če le preveč piva pije.“ — Pivec: „Nič ne dé, saj so smodnik že znašli.“